

pause her, men også bibliografien fortjener godord. Mer enn 750 titler omfatter biologi, fødselshjelp, nyfødmedisin, sosiale og psykologiske forhold. Tvillinger i kunst, litteratur og myte er også med. Den er en veileder til mer lesing og ytterligere innsikt.

Boken anbefales tvillinger, foreldre med tvillinger og helsepersonell som møter tvillinger, før og etter fødselen. Den anbefales også det forfatteren Dag Solstad har kalt «den dannede allmennhet». Bildet på forsiden er en appetittvekker.

Per Børdahl

Kvinneklivnikken
Haukeland Universitetssykehus

Rehabilitering av pasienter med ervervet hjerneskade

Paul J. Eslinger, red

Neuropsychological interventions

Clinical research and practice. 360 s, tab, ill.
London: Guilford Press, 2002. Pris USD 50
ISBN 1-57230-744-7

Dette er en bok som henvender seg til profesjoner som arbeider innen rehabilitering av voksne pasienter med ervervet hjerneskade, i første rekke psykologer og leger.

Boken er organisert i tre deler. Første del

beskriver det mer teoretiske og empiriske grunnlaget for nevropsykologisk rehabilitering. I denne delen av boken inngår også kapitler som beskriver nevropsykologisk diagnostikk og farmakologisk behandling av kognitive senfølger. Viktig er kapitlet som omhandler design og evaluering innen rehabiliteringsforskning. Del II gjennomgår modeller for behandling av de vanligste nevropsykologiske følgetilstandene etter hjerneskade. I tillegg til modeller for behandling av kognitive funksjoner som språk, oppmerksomhet, apraksi, hukommelse og visuo-perseptuelle funksjoner, beskrives også terapeutiske intervensjoner i forhold til atferdsregulering (eksekutive funksjoner), sosiale dysfunksjoner og emosjonelle forstyrrelser som oppstår primært eller sekundært til ervervet hjerneskade. Del III består av kun ett kapittel hvor redaktøren foretar en kort oppsummering av kapitlene i del II og presenterer noen fremtidsvyer om nevropsykologisk rehabilitering.

Det er langt mellom bøker som kombinerer en presentasjon av forskning og klinisk praksis innen rehabilitering av nevropsykologiske funksjonsforstyrrelser etter ervervet hjerneskade. Denne bokens styrke ligger i at den nettopp forsøker å integrere forskning og praksis. Et av

innledningskapitlene fokuserer på behandlingsforskning, måling av behandlingseffekt og evaluering av behandlingsprogrammer. Boken vil derfor være særlig nyttig for dem som i tillegg til klinisk arbeid ønsker å gjøre forsknings- og utviklingsarbeid innen nevrorehabilitering. Flere av kapitlene er skrevet av kjente navn innen kognitiv rehabilitering, og selv om kvaliteten mellom kapitlene varierer noe, er helhetsinntrykket at boken presenterer oppdatert og relevant kunnskap. Det er prisverdig at boken i tillegg til de kognitive aspektene også omhandler personlighetsmessige, atferdsmessige og emosjonelle konsekvenser av ervervet hjerneskade, da disse ofte viser seg å representere de største utfordringene i rehabiliteringsprosessen og i den videre tilpasning til dagliglivet.

Stein Andersson

Psykosomatisk avdeling
Nevropsykiatrisk seksjon
Rikshospitalet

Skuffende om kjønnssykdommenes historie

Hugh Zachariae

Lyst og nød

Træk fra kønssygdommenes historie. 192 s, ill.
Højbjerg: Hovedland, 2002. Pris DKK 238
ISBN 86-7739-625-1

Det finnes ikke noe moderne verk om kjønnssykdommenes historie på et skandinaviske språk, og en slik bok er derfor særlig velkommen. Lyst og nød er hovedsakelig en medisinsk-historisk bok som henvender seg til alle som interesserer seg for kjønnssykdommenes historie samt for HIV/AIDS-epidemiens forebygging og lovgivning. Det er forfatterens intensjon å gi en historisk oversikt over kjønnssykdommenes historie fra antikken til våre dager, samt gi oss en innføring i den aktuelle danske AIDS-politikken.

Boken er skrevet på dansk i en underholdende form, med mangfoldige sitater og henvisninger. Den er rikelig illustrert med både fargeplansjer, malerier, tresnitt og eldre fotografier av god kvalitet – men opprinnelsen savnes ofte. Innbindingen er svak, sidene har en tendens til å løsne fra ryggen.

Det er seks deler som følger en kronologisk rekkefølge fra antikken til våre dager. I hver del er det et kapittel for hver kjønnssykdom, introdusert av en klinisk beskrivelse av sykdommen etterfulgt av anekdotiske henvisninger uten helt sammenhengende tekst. Siste del av boken er kort og består av personlige betraktninger om «nedgradering av spesialiteten», behovet for «kjennskap til venerologiens klassiske sykdommer» samt dystre fremtidsutsikter for den fattige del av verden.

Hugh Zachariae har med denne boken et ambisiøst mål som dessverre blir borte halvveis i lesingen. Det er ikke tydelig fokus på kjønnssykdommer i et historisk perspektiv eller kjønnssykdomslovgivningens historie. De to temaene blandes sammen til en etter hvert uoversiktlig bok. Den manglende stringente organiseringen går på bekostning av leserens begeistring. Her mangler argumenter for hvorfor forfatteren har valgt en kronologisk ramme for boken, som ikke synes å fungere, og som ganske tidlig forlates. Videre etterlyser jeg mer historisk forankring til medisinsk kunnskap og teori om sykdommer i de forskjellige perioder. Det er synd at et så spennende tema behandles så kortfattet og ustrukturert. Uklart er det også hvem boken henvender seg til, om det er medisinerer med liten historisk kunnskap, historieinteresserte med liten medisinsk kunnskap eller helsepolitikere med ingen av delene.

Florence Dalgard

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Det går alltid et fakkeltog

Arvid Johanson, Bjørn Ystrøm

En kjærlighetserklæring til Halden sykehus

89 s, ill. Halden: Halden Arbeiderblad, 2002.
Pris NOK 145
ISBN 82-991262-6-6

Dette er ingen objektiv bok om sykehusutbygging, sykehusdrift, omstrukturering og nedleggelse. Den handler ikke først og fremst om hva medisins utvikling, arbeidsmiljøloven,

akseptable vaktordninger og bedre kommunikasjoner har gjort for sykehusstrukturen her i landet. Boken om Halden sykehus tar ikke mål av seg til noen pro et contra-argumentasjon. Den er, som tittelen sier, «en kjærlighetserklæring» til lokalsykehuset.

Boken inneholder mye stoff som først og fremst er lokalstoff; om tidligere ansatte, sykepleiere, leger og politikere fra Halden. Men forfatterens forståelse av helsevesenet og lokalsamfunnet når lenger enn til Østfolds grenser. Sykehuset er her noe annet og mer enn en medisinsk institusjon. Det er lett å glemme i perioder der sykehus lever sitt eget, rolige liv, men hver gang nedleggelsesspøkelset reiser hodet, ser man at sykehuset er en del av den lokale kultur, en del av en bys selvforståelse.

Boken forteller om Haldens behov for helsetjenester, om sykehusvesenets rivende utvikling på 1900-tallet, om en handlekraftig helsedirektør, Karl Evang, og en

vilje til felles løft. I mai 1945 var krigen over, samme sommer møtte representanter for Halden hos forsyningsministeren og bad om byggetillatelse til nytt sykehus, dobbelt så stort som det som var vedtatt av bystyret i oktober 1939. Nå skulle landet gjenreises, og sykehus bygges. Det var en tid preget av pågangsmot og optimisme.

Så kom andre tider. «De gylne årene» forsvant. Etter hvert ble sykehuset ikke en institusjon i ekspansjon, men noe som skulle forsvares og endres, om ikke nedlegges. Hvis man bare forstår dette som en motvilje mot å reise til byen der sentral-sykehuset ligger, har man mistet et viktig poeng. Det var ikke bare fordi det, med Peter Schous ord fra 1990 om fødselsomsorgen i Østfold var «så ille langt til Fredrikstad» at det var lokal motstand. Hva slags by var Halden med et sykehus, hva slags by uten? Dette er, synes jeg, den delen av boken som har mest interesse, også for en som ikke bor i Halden.

Omslagsbildet av et fakkeltog og bilder inne i boken som forteller om demonstrasjonstog og protester, levner ingen tvil om budskapet. Bildene gir trykk til en av bilde-textene, «Det var aldri vanskelig å få folk til å stå på barrikadene for lokalsykehuset». Boken er derfor ikke bare et stykke norsk sykehushistorie, men – vel så viktig – et stykke byhistorie.

Per E. Børdahl

Kvinneklinikken
Haukeland Universitetssykehus

Ryggens biomekanikk og skademekanismer

Stuart McGill

Low back disorders

Evidence-based prevention and rehabilitation. 300 s, tab, ill. Canada: Human Kinetics, 2002. Pris GBP 34

ISBN 0-7360-4241-5

Denne boken, som har alle ryggklinikere som målgruppe, er skrevet av en kanadisk frontfigur med imponerende publikasjonsliste vedrørende ryggens funksjonelle anatomi, biomekanikk, skademekanismer og rehabilitering.

Boken består av tre hoveddeler med 14 underkapitler. Del I omhandler vitenskapelig forankring, epidemiologi og funksjonell anatomi/biomekanikk (meget grundig). Særlig interessant er kapitlet om myter og realiteter knyttet til begrepet stabilitet. Deretter gis en grundig innføring i dagens kunnskapsbaserte viten om skademekanismer (bl.a. skiveprolaps) og forebygging med særlig fokus på arbeid og sport. Den siste delen tar for seg rehabilitering, treningsopplegg og øvelser. Det er tankevekkende at mange råd vi har gitt i årevis

kanskje er mer til skade enn gagn, for eksempel «sit-ups». Viktigste hovedbudskap er «moderation in all things», og stadig variere aktivitet, kroppsbelastning og stilling, ikke minst når vi sitter og er på jobb. Eller sagt på en annen måte: unngå både under-, over- og feilbelastning.

Boken er velskrevet, oversiktlig og lettlest, selv om stoff og detaljmengden er betydelig, ikke minst vedrørende funksjonelle og biomekaniske aspekter. Referanselisten er omfattende, men det bemerkes at sentrale og relevante studier fra norsk ryggforskning ikke er tatt med (1-4).

Når det gjelder den kliniske hverdagsundersøkelsen av vanlige ryggpasienter er jeg imidlertid ikke like imponert. Den fremstår fragmentarisk og har bl.a. ikke ett ord om klinisk kommunikasjon. Her mener jeg det finnes andre og bedre alternativer (5, 6). For alle med spesiell interesse for biomekanikk, skademekanismer og trening/øvelser, kan jeg varmt anbefale boken.

Even Lærum

Nasjonalt ryggnettverk

Litteratur

1. Glomsrød B, Lønn JH, Soukop MG, Bø K, Larsen S. «Active Back School», Prophylactic management for low back pain: three year follow-up of a randomised, controlled trial. *J Rehab Med* 2001; 33: 26-30.
2. Haldorsen EMH, Grasdal AL, Skouen JS, Risa AE, Kronholm K, Ursin H. Is there a right treatment for a particular patient group? Comparison of ordinary treatment for long-term sick-listed employees with musculoskeletal pain. *PAIN* 2002; 95: 49-63.
3. Indahl A, Velund L, Reikerås O. Good prognosis for low back pain when left untampered. *Spine* 1995; 4: 473-7.
4. Molde Hagen E, Eriksen HR, Ursin H. Does early intervention with light mobilization program reduce long-term sick leave for low back pain? *Spine* 2000; 25: 1973-6.
5. Nasjonalt Ryggnettverk – Formidlingsenheten. Akutte korsryggsmerter. Tverrfaglige kliniske retningslinjer. Oslo: Nasjonalt Ryggnettverk – Formidlingsenheten, 2002.
6. Waddell G. *The Back Pain Revolution*. Churchill Livingstone, 1998.

Makt og medisin

Per Fugelli,, Grete Stang,, Bente Wilmar,, red

Makt og medisin

Makt- og demokratiutredningen 1998-2003. Rapport nr. 57. 192 s, ill. Oslo: Unipub, 2003. Pris NOK 100

ISBN 82-92028-62-5

Her har vi med en tankevekkende og inspirerende bok/rapport å gjøre. Den har sin opprinnelse i seminaret *Makt og medisin* som ble arrangert høsten 2002. En diskusjon av temaet makt kan

virke fremmed i relasjon til et altruistisk fag som medisin, men etter lesing av redaktørenes perspektivrike introduksjonskapittel, deler jeg deres tro på makt som et nyttig analytisk begrep innen medisinen, slik det lenge har vært i andre fag og virksomheter. Noen stikkord for å antyde karakteren og dimensjonene av medisinsk makt: leger anses som forvaltere av helse, hvilket mange rangerer som den høyeste livsverdi. Medisinsk teknologi er den moderne tids ikoner, og det å motta en leges budskap om at «alt er normalt» kan fortone seg som en nådegave.

Etter åpningskapitlet følger ni frittstående innspill som belyser medisin og makt fra ulike vinkler. Først kommer tre gode kapitler (signert Engelstad, Hjellbrekke og Hellesnes) som introduserer sentrale begreper og relevante sosiologiske og filosofiske teorier.

Dernest følger fire kapitler som gav dyp gjenklang hos undertegnede: Makt og eksistens (Berg), Makt og disiplinering av legestanden (Førde), Skjult medisinsk makt i samfunnet (Guldbrandsen), og Makt i lege-pasient-forholdet (Schei). Mot slutten følger et kapittel om språk, kommunikasjon og makt (Blakar), og Frich runder av med å trekke inn skjønnlitteratur på en fin måte.

I møte med kolleger har jeg i det siste kommet i tanker om at temaet medisinsk *avmakt* kan være like modent for drøftelse som makt. Denne boken gir faktisk også interessante perspektiver på de grunnleggende endringene som har funnet sted i legers profesjonelle autonomi de senere årene.

En 192 siders drøftelse av temaet makt og medisin kan imidlertid aldri bli uttømmende, og som redaktørene også påpeker, har denne boken et sterkere fokus på moral og ånd enn på kapital og struktur. Jeg tror det var et greit veivalg. En maktanalyse som fokuserer på «det medisinsk-industrielle kompleks» kan fylle en annen bok.

De tekniske sidene ved denne publikasjonen er lite påkostet. Man kan derfor kjøpe denne inspirerende øyeåpneren for en billig penge.

Boken anbefales for enhver kollega som er nysgjerrig og bevisst på sitt fag, uansett faglig modningsgrad og spesialitet.

Linn Getz

Landspitali universitetssykehus
Reykjavik